

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח ... בנוגע מן הצד2
- ב. שלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר שלח תשלח את האם..2
- ג. אמר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם
3
- ד. נטל את הבנים והחזירן לה ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח.....4
- ה. אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מניין ת"ל תשלח מכל מקום.....5
- ו. למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו כמה דלא
שחטה לא עבריה ללאו.....5
- ז. גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמו של הקדוש ברוך
הוא שנכתב בקדושה ימחה על המים.....6
- ח. והאי מצורע כיון דכמה דלא מטהר אסור בתשמיש המטה דכתיב
וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים אהלו זו אשתו מכאן שאסור בתשמיש המטה.....6
- ט. הנוטל אם על הבנים ... משלח ואינו לוקה.....7
- י. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין לוקין עליה.....7
- יא. גנב וגזלן ... דלאו שניתק לעשה הוא דרחמנא אמר לא תגזול והשיב את הגזלה
9
- יב. לא תשוב ושב לא תכלה וכלה.....11
- יג. לא תותירו ממנו עד בקר וגו' באש תשרופו בא הכתוב ליתן עשה אחר
לא תעשה לומר לך שאין לוקין עליו.....13
- יד. עד כמה משלחה ... כדי שתצא מתחת ידו במה משלחה ... באנפיה ...
כנפיה נינהו ההוא דגזינהו לגפה ושלחה ואח"כ תפשה נגדיה רב יהודה ... ומכת
מרדות מדרבנן.....14
- טו. אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

- טז. שלחה ואהדר לה רבא פרסתקי ותפסה וליחוש לחשדא כלאחר יד 16
- יז. יוני שובך ויוני עלייה חייבות בשלוח 17
- יח. ואסורות משום גזל מפני דרכי שלום 17
- יט. חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו 18

דף קמא.

א. בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלח ... בנוגע מן הצד

כבר התבאר לעיל דף קמ: שמדכתיב (דברים כב פסוק ו) רִבְּצָת וּלֹא כְּתִיב יוֹשֶׁבֶת,¹ דקדקו חכמים ז"ל שאינה צריכה להיות יושבת על האפרוחים או על הביצים בכל גופה, אלא אפילו היתה מעופפת על הקן אם כנפיה נוגעין בהן זהו גם כן בכלל רובצת וחייב בשילוח, להוציא מעופפת ואינה נוגעת שפטור משילוח², ואפילו נוגעת מן הצד פטור³ שאין זה נקרא רובצת אלא מעופפת.

ב. שלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר שלח תשלח את האם

כבר התבאר במסכת ב"מ דף לא: ומכות דף טז. ששלחה⁴ וחזרה שלחה וחזרה אפילו שלחה כדין כדי שיצאה מתחת ידו כדלהלן, כיון שחזרה קודם

¹ שו"ע ונו"כ רצב יא

² דאם לא כן מעופפת מבעי ליה, למיכתב בקרא

³ ובטור כתו' בשם הרמב"ם בזה דאם נוגעות מן הצד חייב והקשה הר"ן דהא אמרי' בגמ' א"ר ירמיה כי קתני ברייתא בנוגעות מן הצד דפטור וצ"ל דהרמב"ם היה מפרש דהכי קאמר דברייתא מיירי במעופפת מן הצד ונוגעת שם דפטור אבל במעופפת עליהם אפי' בנוגעת מן הצד חייב. מ"ז יב

⁴ שו"ע ונו"כ שם רצב ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שנטל הבנים אפילו כמה פעמים, חייב לחזור לשלחה⁵ אם אין הקן ברשותו⁶, ואפילו מאה פעמים.

אבל אם היה בחצירו כל ששלחה, אף על פי שלא נמלך זכתה לו חצירו, ואם חזרה עליהם פטור מלשלח⁷.

ג. אמר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם

עוד התבאר שם ושם שאם רוצה ליקח האם ולשלח הבנים⁸, למרות שבוה אינו עובר על לא תקח האם על הבנים אינו רשאי. ולפיכך האומר הריני נוטל את האם ומשלח את הבנים חייב לשלח את האם שנאמר (שם פסוק ז) שלח תשלח את האם.

המוציא קן ציפור ואינו רוצה לקחת את האפרוחים או הביצים וכגון שממחר לעבודתו וכדומה, י"א שעב"פ הוא מחויב לשלח את האם ואינו רשאי לילך לדרכו⁹. ולשיטתם הרוצה לקיים את המצוה אינו צריך לזכות בביצים או באפרוחים¹⁰. וי"א שאינו מחויב כשאינו רוצה לזכות בבנים¹¹. ולשיטתם

⁵ דשלח מקור הוא כמו יצא יצא (בראשית כז, ל), הענק תענק (דברים טו, יד), השב תשיב (שם כב, ב) וכיוצא בהן, ומשמע אפילו מאה פעמים, שכן דרך המקור נופל על מעט ועל הרבה. לבוש שם

⁶ ט"ז שם ז וש"ך י

⁷ ש"ך שם י ובט"ז שם ז הקשה אמאי לא פירשו הט"ו חילוק זה להדיא.

⁸ לאו דוקא לשלח הבנים דהא אם היו הבנים מפריחין פטור מלשלח ומכאן נראה להוכיח דין אחד שלא כתבו רבינו זל"ה דבהיכא דנטל הוא האם לחודה ובא אחר ולקח הבנים ואפי' בהדי הדדי זה נטל האם הרובצ' על הבנים וזה נטל הבנים מי שנטל הבנים פטור והנוטל האם חייב וכן מצאתי בפירוש בתוספתא דחולין פ' ראשית הגז. ראשון לציון שם.

⁹ שו"ת חוות יאיר סז (מובא בפתחי תשובה רצב א) שהוכיח בן מחולין קלמ: ממעוט הגמרא רק שלא יחפש ויחזור אחר מצות שילוח הקן בהרים. וכן ממ"ש הטעם בתיקוני זוהר (ו) שהוא כדי ש יתגלגלו רחמי הקב"ה, והוכיח מתוס' בחולין קמ: ד"ה שני, להיפך. ובפתחי תשובה רצב א הביא מהמשנת חכמים ריש הל' יסוה"ת צפנת פענח ה, שהרואה קן ואינו נזקק לשלח את האם מענשי לי בעת ריתחא, ע"ש. וכ"כ בשו"ת חכם צבי פנ דמה שאמרה תורה "הבנים תקח לך" הוא רשות בענין "ששת ימים תעבוד", עי"ש

¹⁰ וכך הורה הגר"י פישר למעשה

¹¹ הר"ן, המאירי, רבינו בחיי, כנה"ג, לימודי ה', ההפלאה, מהר"ש קלוגר, מהר"ם שיק, וכך מצדד בשו"ת חתם סופר או"ח ק, וכ"כ החזו"א יו"ד קעה, (וכתב החת"ס שם דרש"י סתר את עצמו בענין זה) וכך דייק גם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

הרוצה לקיים את המצוה יגביה ויזכה בביצים או באפרוחים¹². לכן בביצים ואפרוחים קטנים סגי שיכנסו לידו ויזכה בהם מדין חצר. אבל באפרוחים גדולים שיוצאים חוץ לכף ידו, צריך לדקדק להגביהם ג' טפחים¹³. ואע"פ שאין לו צורך בבנים, ואף אין דעתו להשתמש בהם, והוא זוכה בהם רק בכדי לקיים מצות שלוח הקן, מקיים בזה המצוה לבתחילה¹⁴.

וי"א¹⁵ שאם אינו צריך לבנים לא מיבעיא שאינו מחוייב לשלח את האם אלא אכזריות נמי חשיב לצער בעלי חיים לחנם, לגרש האם מעל בניה ללא תועלת לנו, ולא לצורך האדם. וצער בעלי חיים דאורייתא. ולהלכה טוב לחוש ולקחת את הבנים או הביצים. וכן מבואר בזוה"ק שצריך דוקא ליטול את הבנים. שאחר שילוח האם הולכת וצווחת ומבקשת על בניה, והמלאך שנקרא עוף מעורר רחמי השי"ת והתעוררות זו גורמת לרחם עלינו בגלותינו.

ד. נטל את הבנים והחזירן לה ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח

כבר התבאר לעיל דף קלט. שאם שלחה ונטל הבנים והחזירן לקן וחזרה האם עליהם פטור, שהבנים כבר חשיבי מזומן אצלו.

מהרמב"ם ומהמשנה בסוף חולין קמב. שרק ברוצה לטלם, חייב לשלח. ותלה ענין זה במחלוקת רבי יהודה ורבנן אי הלאו בא לנתק את העשה, ודלרבנן המצוה רק כשרוצה ליטול את הבנים. וכ"כ תלה דין זה בטעם המצוה ולרמב"ם ולרמב"ן שהוא להרחיק את מדת האכזריות – אם אינו צריך את הבנים לא ישלחנה דזו גם אכזריות ואינה לצורך – עי"ש. וע"פ טעם התיקוני זוהר (תיקון ו) שהוא לעורר רחמי שמים, צריך לקיים את המצוה אף כשאינו צריך את הבנים, והוכיח שהש"ס חולק על הזוהר, ובכח"ג שהנגלה פליג על הנסתר הלכה כנגלה. וכבר תמחו ע"ז שתלה ההלכה בטעמי המצוה – עיין במנחת אשר דברים (כי תצא), והגר"ח קניבסקי בספר שיח השדה בליקוטים כתב כנ"ל בשם החזו"א שחייבים רק כשרוצה את הבנים וכתב שכ"כ הר"ן להדיא בחולין קלט. ובמאירי שם קלט; וכתב שכן משמע בעוד ראשונים, והחזו"א הנ"ל והגר"ח קניבסקי דנו שם בראיות החז"י והחכ"צ, עי"ש ועיין במנחת שלמה ח"ב צו [כז] שהביא ראיה לשיטה זו מהתוס' בקידושין לד

¹² כך הורה הגר"ח ק למעשה ואמר שבלא זה "לא עשה כלום"

¹³ שלח תשלח דין י

¹⁴ שלח תשלח דין יב

¹⁵ יביע אומר חלק י' חיו"ד סימן לב מהחתם סופר בתשובה (חאו"ח סי' ק) ע"פ הרמב"ם בספר מורה נבוכים (ג, מח), בטעם מצות שילוח הקן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואף לכתחילה אחר שזכה בביצים או באפרוחים יכול להחזירם לקן, ומקיים המצוה לכתחילה גם אם האם חוזרת אליהם¹⁶.

ואם רוצה לחזור לקיים המצוה או לזכות בכך אחרים בכך שיפקירם אחרי שלקחם, י"א שלאחר שזכה בביצים או באפרוחים, שוב לא יועיל אם יפקירם, להפקיע מהם שם מזומן¹⁷. וי"א שמכיון שלאחר ההפקרה אין הם עוד שלו, שפיר לא חשיב מזומן ויכול לקיים את המצוה¹⁸. ולכן אחר שזכה בהם יכול להפקירם ולהחזירם להקן, וכשתחזור האם לרבוץ עליהם יכול לקיים מצות שלוח הקן פעם נוספת¹⁹ ויש שפקפקו בזה²⁰

ה. אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מכל

מקום

עוד התבאר בב"מ שם שאסור ליטול²¹ אם על הבנים ואפילו לטער בהן את המצורע שהיא מצוה, ואם לקח חייב לשלח, ואם לא שלח לוקה, שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה, ולא עשה דוחה עשה.

ו. למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני בטלו ולא

בטלו כמה דלא שחטה לא עבריה ללאו

¹⁶ שלח תשלח דין יג

¹⁷ ברכי יוסף רצב ובמלאכת שלמה על המשניות, וכן הורה הגר"ש אלישיב, וכ"כ בשו"ת התעוררות התשובה יו"ד קנד הביאו הגר"א וויס במנת אשר לדברים (כי תצא)

¹⁸ מרן הגר"י קניבסקי – אורחות רבינו ח"ד עמ' כט, הגר"ח שיינברג ועוד, אמרי יושר ח"א קנח הביאו הגר"א וויס שם, ע"ש

¹⁹ שלח תשלח דין כד

²⁰ ממ"ש בחולין קלמ: – נאמר "בדרך" – מה דרך שאין קנו בידך, אף כל שאין קנו בידך, – הגרש"ז אויערבך במנחת שלמה ח"ב צו [כו]

²¹ רמב"ם הלכות שחיטה פרק יג הלכה יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת מכות דף טז. שהנוטל האם על הבנים אם מתה או ששחטה קודם ששלחה חייב מלקות כיון שאין בידו לקיים מצות שלוח²². וי"א²³ שאינו חייב אלא אם ביטל עשה כגון ששחטה.

ז. גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמו של הקדוש ברוך הוא שנכתב בקדושה ימחה על המים

אחד מעשרה²⁴ חיובים המוטלים על האיש כלפי אשתו הוא חיוב העונה, והוא חיוב מן התורה²⁵. לפיכך אסור לבעל למנוע מאשתו את עונתה ומניעת תשמיש אף לזמן מוגבל נחשב כחסרון בשלום בית²⁶.

אין בזה מנהג חסידות²⁷ כלל לבטל מצות עונה וכל הפרטים המפורטים בדיני תשמיש המיטה, ועל כגון זה נאמר "ולא עם הארץ חסיד", וכל מי שמבטל הלכות אלו בגלל דרכי חסידות עתיד ליתן את הדין.

ח. והאי מצורע כיון דלא מטהר אסור בתשמיש המטה דכתיב וישב מחוץ לאהל שבעת ימים אהל זה אשתו מכאן שאסור בתשמיש המטה

²² כך כתב הרמב"ם רפ"ג מהלכות שחיטה וכך כתב הר"ן וכ' עוד הרמב"ם שם וכן כל מצות לא תעש' שניתק לעשה חייב לקיים עשה שבה ואם לא קיימו לוקה בא אחר וחטף האם מידו או שברחה מתחת ידו שלא מדעתו לוקה שנאמר שלח תשלח עד שישלח מעצמו והרי לא קיים עשה שבה ע"כ. ש"ך שם.

²³ לרש"י והרא"ש אף על פי שפירש"י לא קיימו לאחר כדי דיבור מ"מ קי"ל לפי גי' במלו ולא במלו דוקא ששחטה וע"ש ט"ז א' ד"ה הניחא כו' ועמ"ש בליקוטאים (כמ"ש בח"מ סי' ע"ב ס"ק י"א וסי' צ"ז ס"ק ל"ו). ביאור הגר"א שם.

²⁴ רמב"ם אישות יב א – ב מושו"ע אבהע"ז סט א – ב.

²⁵ ב"ש סי' סט סק"א, שכן דעת כל הראשונים, ולא נחלקו אלא לגבי מזונות וכסות. וראה במנ"ח מ' מו סק"א.

²⁶ שעל זה איתא הכא גדול שלום שבין איש לאשתו, וראה תשובת הראי"ה קוק השו"ת עזרת כהן. וראה שו"ת אג"מ חו"מ ח"א סי' מב שלכן, בין השאר, בנין מקווה קודם לבנין בית הכנסת.

²⁷ תשובת הראי"ה קוק מכת"י, פורסמה בתחומין, א, תש"מ, עמ' 9 – 10; אגרת קודש מאת גדולי הדור, ירושלים תשכ"ח, עמ' ז; דרכי מהרה עמ' רג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שני תגלחתו²⁸ יש במצורע אחר שנטהר, האחד אחר הבאת הצפרים והזאתם והשילוח ונקראת בלשון חז"ל תגלחת של ימי גמרו.

והשני שאח"כ צריך לספור שבעה ימים ואחר השבעה ימים יגלח עוד פעם ונקראת תגלחת של ימי סיפורו.

ובשני מגלח²⁹ הכהן את המצורע, ואח"כ מכבס בגדיו³⁰ וטובל ויטהר מלטמא בביאה ומלטמא משכב ומושב ויכנס לפניו מן החומה³¹, ומונה שבעת ימים ואסור בהן³² בתשמיש המטה, שנאמר (ויקרא יד פסוק ח) וַיֵּשֶׁב מְחוּץ לְאֶהֱלוֹ שִׁבְעַת יָמִים, מלמד שאסור בתשמיש המטה דאחלו זו אשתו. והמצורע מותרת בתשמיש המטה, מחוץ לאחלו נאמר ולא מחוץ לאחלה

ט. הנוטל אם על הבנים ... משלח ואינו לוקה

כבר התבאר במסכת מכות דף טז. שאם נטל³³ האם על הבנים ולא שלחה, ישלחנה עדיין ופטור ממלקות³⁴, שכן הדין בכל מצות לא תעשה שעבר עליו ויש בו קום עשה כי הכא שעבר על לא תקח האם על הבנים ויש בו עדיין קום עשה ושלח האם אין לוקין עליו. אבל אסור לעשות כן לבתחלה.

י. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין לוקין עליה

²⁸ ערוך השלחן העתיד הלכות נגעים סימן צז סעיף א

²⁹ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה א

³⁰ כ"ה לשון הר"מ וכ"ה ג"כ לשון המשנה בנגעים נראה דגזוה"כ כמו התגלחת כ"כ צריך למבול בגדיו אף דאין נ"מ לענין טומאה דלאח"כ ג"כ מטמא בגדים במגע כמבואר כאן ועיין בת"כ שגרא' דגלמוד מזה דאינו מטמא מו"מ בימי ספורו נראה דאין חיוב לכבס בגדיו ע"ש פ' מצורע בס' אור החיים עמוד בזה ודעתו נוט' שאין חיוב דוקא לכבס בגדיו. מנחת חינוך פרשת מצורע מצוה קעג אות ט

³¹ וע' תוס' פסחים פא"ד שכתבו דאף למחנה לוי' מותר לכנוס בימי ספורו ולשון המשנה לאו דוק' ע"ש והר"מ והרב המחבר לא גילו דעתם בזה וכתבו בלשון המשנה. שם אות ח

³² נראה דלאחר תגלחת השני' ולאחר הטביל' שהוא טב"י אין איסור בת"ה ולענין זה ג"כ אמרינן מקצת היום ככולו. שם אות ט

³³ שו"ע ונו"כ שם ו עיין בשו"ת חוות יאיר סז שכתב שאם נשארה האם לבד יכול לקחה ואינו צריך לשלחה, והקשה ע"ז, מנצרך לדבר מצוה, ע"ש ובמה שיישב בזה בתועפות ראם על היראים שפז [ג]

³⁴ לבוש וש"ך יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כבר התבאר במסכת מכות דף טו: כל לאו³⁵ שניתק לעשה כגון לא תקח האם על הבנים לא תכלה פאת שדך אין לוקין עליו אלא אם לא קיים עשה שבהן. עבר על לאו³⁶ שניתק לעשה והתרו בו ואמרו לו אל תעשה דבר זה³⁷ שאם תעשנו ולא תקיים עשה שבו תלקה, ועבר ולא קיים העשה³⁸ הרי זה

³⁵ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יח הלכה ב

³⁶ רמב"ם שם פרק מז הלכה ד

³⁷ והתראה בשעה שעובר על הלאו בעינן ולא בשעה שמבטל העשה אף על גב דהלאו תלוי בקיום העשה או בביטולו ואם לא התרו בו בשעת העברת הלאו אף על גב דאתרו ביה בשעת ביטול העשה אינו לוקה. רדב"ז פרק יח שם

³⁸ בבספ משנה כאן כתב ואף על פי שתפס רבינו לשון קיום בלשוננו ואליבא דר"י דפסק כוותיה הו"ל לתפוס לשון ביטול אין חשש מכיון שכתב ועבר ולא קיים דמשמע ממש שביטלו דהיינו עבר ולא קיימו היינו בטלו דאי לא ביטלו אי אתה יכול לקרות בו עבר ולא קיימו שהרי עדיין בידו לקיימו. אך ק"ל דבגמ' משמע דלמ"ד ביטלו ולא ביטלו אינו חייב עד שהוא בעצמו יבטל העשה כגון שלקח האם על הבנים והמיתה אבל אם מתה מעצמה פטור ואונס לא משכח התם גוונא דילקח כשיבטל העשה אליבא דר"י ורבינו כתב פ"ה דהל' נערה בתולה שאונס שגירש כופין אותו להחזיר ואינו לוקה ואם מתה גרושתו קודם שיחזירה או נתקדשה לאחר לוקה ומעתה משמע דלא סבירא ליה לרבינו כר"י אלא כר"ל והיינו לשון קיום וכמו שכתבתי והשתא קשה דכר"י הו"ל למיפסק אי משום דהלכתא כוותיה לגבי ר"ל אי משום דהא פסק כוותיה בהתראת ספק וממילא הלכתא כוותיה בהא נמי כיון דקא מפלגי בהתראת ספק ומשם נמשך מחלוקתם בלאו שניתק לעשה אי בעינן ביטול או לא קיימו וי"ל דהיינו לפי גירסת רש"י אבל לפי גירסת הר"ף שגורס תני קיימו ולא קיימו כר' יוחנן אתי שפיר מ"ש רבינו וכפירוש אחרים שכתב הר"ן בסוף חולין ולענין התראת ספק אמרינן בפרק הלוקין דפלוגתא דר"י ור"ל היא ור"י סבר שמה התראה וידוע דהלכתא כוותיה לגבי ר"ל וכן פסק רבינו פה ובפ"ה מהל' שבועות כתב שאין לוקין על התראת ספק אא"כ היה לאו שלו מפורש בתורה ואינו יודע מנין לו חלוק זה.

ובלח"מ שם פרק יח כתב ואם גירסתו של רבינו כגירסא שלפנינו יפלו עליו כמה קושיות חדא דהוא מזכיר שמרא לבי תרי שהוא פסק כר' יוחנן דהתראת ספק שמה התראה ופסק כאן כר"ל דקיימו ולא קיימו שכתב אלא אם לא קיים ולא כתב אא"כ ביטל ובגמ' מוכח דהא תליא ומי שסובר התראת ספק שמה התראה ע"כ סובר ביטלו ולא ביטלו ועוד קשה מזה שכפי סברת ר' יוחנן דסבר ביטלו ולא ביטלו אמרו שם בגמ' דאפילו שעשאה שליח לקבל קידושין הוא פטור ממלקות דאין זה ביטלו אלא אידי ביטלה כיון שנתרצתה בשליחות הקדושין כמו שאמרו שם אי שויתיה שליח אידי קא מבטלא ליה והוא ז"ל כתב בהל' נערה בתולה פרק ראשון מתה גרושתו קודם שיחזירה או נתקדשה לאחר או שהיה כהן הרי זה לוקה ע"כ והרי זה לא ביטלו דאידי קא מבטלא בקידושין ובמתה כמ"ש שם התוס' ואם דעתו לפסוק כרבי יוחנן כמו שנראה במה שפסק התראת ספק שמה התראה וכמו שנראה שם בהל' נערה כופין אותו להחזיר ואינו לוקה וכפי סברת ריש לקיש יתרו ביה שיקיים ואי לא יקיים ילקה א"י נראה דדעתו כר' יוחנן וא"כ אפי' דקיבל הוא קידושין אינו לוקה לכך נראה ודאי דגירסת רבינו כגירסת הר"ף ז"ל שגורס תני תנא קמיה דרבי כל מצות ל"ת שיש בו קום עשה וכו' אמר ליה ר"י מאי קאמרת וכו' תני קיימו ולא קיימו זו היא גירסת רבינו וכ"כ הרב"י בטור אבן העזר סימן קע"ז שגירסת רבינו היא כך ועדיין אנו צריכין ליישב כל הסוגיא כפי גירסא זו לפי דעת רבינו וצ"ל שישובה היא כך הניחא למ"ד קיימו ולא קיימו אתי שפיר אלא למאן דאמר ביטלו ולא ביטלו דס"ל דדומיא דלאו דחסימה בעינן וביטלו דמי ללאו דחסימה ומפני כך לוקה כמו שפי' הרב בעל המאור מאי איכא למימר הא הכא לא דמי ותירץ מידי הוא טעמא וכו' במאי קא מפלגי בהתראת ספק וכו' פירוש דר' יוחנן סבירא ליה קיימו ולא קיימו כלומר דאע"ג דלא ביטל העשה בידים אלא שמאליו נתבטל כמו באונס מתה או נתקדשה לקי אבל כל זמן שיש בידו לקיים העשה שלא מתה או שלא נתקדשה לא לקי אלא כופין אותו להחזיר ואינו לוקה כמו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לוקה, אף על פי שהתראה בספק היא שאם יקיים יפטר התראה ספק התראה היא.

יא. גנב וגזלן ... דלאו שניתק לעשה הוא דרחמנא אמר לא תגזל והשיב את הגזלה

כוד התבאר במכות שם כל הגזול את³⁹ חבירו שוה פרוטה עובר בלא תעשה שני' (ויקרא יט פסוק יג) לא תעשק את רעך ולא תגזל, כלומר שלא ניטול מה שאין לנו זכות בו בכח ובזרוע בפרסום⁴⁰.

שכתב רבינו בהלכות אונס ומפתה ואף על פי שהתרו בב"ד קיים העשה ולא קיים אין מלקין אותו כל זמן שלא מתה כיון שיש בידו לקיים ויכול ר' יוחנן לסבור כן משום דס"ל דהתראת ספק שמה התראה ואם כן יתרו בשעה שיעבור הלאו ויאמרו לו דע שאם תעבור הלאו ולא תקיים העשה תלקה כמ"ש רבינו לעיל פרק י"ז ור"ל דסבירא ליה דהתראת ספק לא שמה התראה מוכרח הוא לומר ביטלו ולא כלומר דאם לא יבטל העשה בידים לא לקי דאל"כ איך יתרו בו בשעה שיעבור הלאו ויאמרו לו דע שאם תעבור ולא תקיים עשה תלקה הא התראת ספק היא זו ואם יתרו בו אחר כך תקיים העשה ואם לא תלקה אין זו התראה בשעת איסור ועוד דיובל לומר כל שעה אני אקיים אבל אם נאמר דצריך שיבטל העשה להלקות נוכל להתרות בו בשעת ביטול העשה ואז נאמר לו אל תבטל העשה שאם תבטלהו תלקה והוא דמשמע בשמעתא דכריתות דבעינן התראה בשעה שעובר על האזהרה כמ"ש רש"י ז"ל י"ל דשמעתא דכריתות מפרשה רבינו אם התרו בשעת האיסור ולא בשעת התנאי ועל זה אמרו בגמ' אכליה לתנאיה והדר אכליה לאיסוריה מחלוקת דר' יוחנן ור"ל כלומר היכא דלא התרו בשעת התנאי אבל אם היו מתרים בו בשעת התנאי ודאי דאפי' לריש לקיש לקי ושאר הסוגיא שאמרו שם תנן התם הנוטל וכו' הניחא למאן דאמר וכו' שתירצו שם בגמרא אלא זאת ועוד אחרת אהא אבל אונס לא דמשמע דהך קושיא לגירסא זו י"ל דמפרשה רבינו בפירוש הרב המאור ז"ל עיין שם והשתא פסק רבינו כר' יוחנן דקיימו ולא קיימו. ומ"ש בהל' אונס אתי שפיר וכן מה שכתב שם אף על פי שנאמר באונס לא יוכל לשלחה כיון שקדמו עשה שנאמר ולו תהיה לאשה הרי נתקן עשה לא משום דפסק בריש לקיש דסבר כל לאו שקדמו עשה אין לוקין דהוי ניתק לעשה וכדמשמע פשט דבריו דודאי כיון דהוא פסק כר"י דקיימו ולא קיימו ומשום הכי עכ"פ סבירא ליה לאו שקדמו עשה לוקין כדאמרו שם מידי הוא מעמא אלא לר' יוחנן וכו' משמע דמי שסובר זה יסבור זה אלא מ"ש שם כיון שקדמו עשה ר"ל שנאמר ולו תהיה לאשה עם כל ימיו שאמר בתר הכי וכתירו צא דרבא דאמר כל ימיו בעמוד והחזר קאי כלומר דכל ימיו קאי אולו תהיה לאשה וכדפירשו התוספות וכיון שאמר ולו תהיה לאשה כל ימיו הרי נתקן לעשה כנ"ל פירוש דברי רבינו ודברי הר"ף ז"ל יש להסכים לדבריו ומ"ש כלומר שאם לא קיים העשה אף על פי שלא ביטלו חייב ר"ל היכא דנתבטל מאליו ואי אפשר לקיימו אבל אם אפשר לקיימו אף על פי שהתרו בו בב"ד ואמרו לו תקיים העשה ולא קיים אין לוקין עליו כיון שיש בידו לקיים וכמ"ש רבינו כופין אותו להחזיר ואינו לוקה ויפרש הסוגיא כמו שפירשתי לדעת רבינו ודברי תלמידו יוכיחו ודלא כנמוקי יוסף שפירש בדבריו שאם התרו בו קיים העשה ולא קיים שילקה.

³⁹ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק א הלכה א ג
⁴⁰ חינוך רכט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

איזה הוא גזול, זה הלוקח ממון האדם בחזקה, כגון שחטף מטלטלין מידו, או שנכנס לרשותו שלא ברצון הבעלים ונטל כלים משם, או שתקף בעבדיו ובבהמתו ונשתמש בהן, או שירד לתוך שדהו ואכל פירותיה, וכל כיוצא בזה הוא.

איזה הוא עושק⁴¹ זה שבא ממון חבירו לתוך ידו ברצון הבעלים ואפילו כל שהוא⁴², וכיון שתבעוהו כבש הממון אצלו בחזקה ולא החזירו כגון שהיה לו ביד חבירו הלואה⁴³ או פקדון והוא תובעו ואינו יכול להוציא ממנו מפני שהוא אלם וקשה⁴⁴ ועל זה נאמר לא תעשק את רעך.

ואין לוקין על לאוין⁴⁵ אלו⁴⁶ שהרי הכתוב נתקן לעשה שאם גזל או עשק חייב להחזיר שני' (שם ה פסוק כג) והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק זו מצות עשה⁴⁷, ואפילו שרף הגזלה אינו לוקה שהרי הוא חייב לשלם

⁴¹ רמב"ם גזלה ואבדה פ"א ה"ד חינוך מצוה רכח שו"ע חו"מ סי' שנט סעי' ח

⁴² שו"ע הרב הל' גזילה סעי' א

⁴³ והנה מבואר בכאן דכל מי שאינו רוצה לשלם הלואה, עובר בלאו לא תעשוק, ולדברי הרב המחבר עובר ג"כ על לא תגזול. ותמוה לי מאד דברי הש"ס בכתובות פ"ו ע"א, דמקשה ליה לרב פפא לדידך דאמרת פריעת בעל חוב מצוה אמר לא ניהא לי דאיעביד מצוה מאי א"ל תנינא וכו', לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו. ותמיה לי דמיניה ידידיה בודאי כופין דעובר אלא תעשה, ובלאו בודאי כופין יותר מעשה כמבואר בראשונים ואחרונים דבעשה אין צריך לבזבז יותר מחומש ועל עבירות הלאו כל הוננו יתן אם לא בפיקוח נפש, א"כ כאן כפינן שלא לעבור אלא תעשה. ובאמת היכי דהלאו בשב ואל תעשה פלפלו האחרונים אי חייב לבזבז כל ממון, מ"מ בודאי חמור מעשה. בשלמא בערכין כ"ב ע"א לגבי יתמי דהם לא עשקו ולא גזלו א"כ אינם עוברים בלאו, אבל הוא עצמו בודאי חייב לשלם מחמת הלאוין וכפינן ליה, ומה צריך הש"ס לומר מחמת העשה, וצ"ע גדול (מנחת חינוך שם אות ד)

⁴⁴ ולפ"ז אם מעכב הממון מחמת שיש לו תביעה על חבירו אפשר שאינו עובר בלאו זה עיין פתחי חושן הל' גניבה סעי' ו הערה יג (עמ' כ כא)

⁴⁵ רמב"ם שם הלכה א

⁴⁶ בחינוך שם כתב "והוא לאו הניתק לעשה, כלומר ששייב החמס אשר בכפיו וירצה את חבירו על שהקנימו והכעיסו. וכבר הודיענו זכרונם לברכה [ברכות ל"ב ע"א] שגדול כח בעלי תשובה". ועיין בהערה הבאה מהשיטה מקובצת שכתב שהוא לאו הניתן לתשלומים

⁴⁷ ולכאורה ה"ה במשיב אסידה שעבר על לא תוכל להתעלם הא נאמר שם והשיב וגו' או את האבידה אשר מצא וכן בכל לאוין דממון כגון לא יגוש את רעהו (ל"ת רל) דשמיטה לא תהיה לו כנושה דרבית (רלד רלה רלו רלו ושאר לאוי דממון אולם יש בהם שאין בהם מעשה כגון ל"ת רלג לא תשלחנו ריקם במצות הענקה דעבד שכל המשלח עבדו או אמתו ריקם עובר בלא תעשה שנאמר לא תשלחנו ריקם ששם אינו לוקה שהרי הכתוב נתקן לעשה שנאמר העניק תעניק לו ועוד שהוא לאו שאין בו מעשה⁴⁷ ולפיכך אפילו שרף את נכסיו שחייב מהם הענקה ושוב אין לו ממה לשלם וא"כ אינו יכול לקיים העשה מ"מ אינו לוקה כיון שאין בו מעשה (משנה למלך עבדים פ"ג הי"ד אולם צ"ע אמאי לא כתב שהרי ניתן לתשלומין)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

דמיה⁴⁸, וכל לאו שניתן לתשלומין אין לוקין עליו. וי"א⁴⁹ שלוקה אם ביטל את העשה.

דף קמא:

יב. לא תשוב ושב לא תכלה וכלה

הקוצר את שדהו⁵⁰ לא יקצור את כל השדה כולה. ועובר בלאו (ויקרא יט פסוק ט) לא תכלה פאת שדך לקצר אם קוצר כולה ואפי' דעתו ליתן להם אח"כ אלא יניח מעט קמה לעניים בסוף השדה שנאמר לא תכלה פאת שדך בקצרך אחד הקוצר ואחד התולש, וזה שמניח הוא הנקרא פאה.

עבר וקצר את כל השדה או אסף כל פירות האילן לוקח מעט⁵¹ ממה שקצר או ממה שאסף ונותנו לעניים שנתנתו מצות עשה שנאמר (שם פסוק י) לעני ולגר תעזב אתם שעבר הלאו נתקן הכתוב לעשה שיתן לעניים דהא דכתיב תעזב אתם היינו אם לקטן באיסור מ"מ צריך לעזובם וליתנם לעניים⁵².

⁴⁸ ואם אינו חייב לשלם עיין מנ"ח רכט ג מה שהאריך ובמה שכתב שיהיה חייב משום לא תחמוד.
⁴⁹ תוס' בב"מ סא ע"א ד"ה לעבור עליו ועיין בתשובות חכם צבי [סי' כ"ו ד"ה מה שתמה] שהקשה על לאו של עושק הא הוי ליה לאו שאין בו מעשה, וכן עיין בשיטה מקובצת שם שהביא בשם הראב"ד שאינו לוקה כיון שניתן לתשלומים ועיין פני יהושע שם [ד"ה לעבור] וז"ל "אפשר ליישב דאירי בקבלן ששכרו לעשות לו כלי וכמ"ד אומן קונה בשבח כלי או שתפס הכלי לדמי שכירותו ואתיא אליבא דכו"ע וחזר זה ועשקו ממנו, ואע"ג דבכח"ג נראה דגזל הוא ולא עושק מ"מ כיון שתחלתו ע"י שכירות בא דטרח ביה יש לומר דאחמיר ביה קרא לחייבו מלקות ודו"ק ועדיין צ"ע. ועוד י"ל דלאו דעושק לא מיקרי לאו שאין בו מעשה דודאי לא עבר אלאו דעושק אלא מעשה שכפר בב"ד וכפירה זו מיקרי מעשה דקי"ל עקימת שפתיו הוי מעשה לבר מעדים זוממין שתלוי בראיה, ואף שהתוספות כתבו דבעינן דוקא שע"י כך נעשה איזו מעשה ה"נ מיקרי מעשה דמשעה שכפר קאי ברשותיה לענין אונסין ויצא נמי מב"ד וכאי ע"י מענתו, כן נראה לי. ועוד שע"י כפירתו בב"ד הוחזק כפרן שאם טען בב"ד להד"ם והוחזק כפרן אינו יכול לחזור בו ולטעון פרעתי, ותו דלא גרע מחסמה בקול דאמרינן לקמן בפרק הפועלים דלוקה דמניעת הבהמה מאכילה הוי קלא דאית ביה מעשה וכל שכן הכא, ולשון המקרא מסייעני דכתיב [ויקרא ה, כב] ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה, אלמא דכפירת עושק קרי מעשה".

⁵⁰ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק א הלכה א – ה

⁵¹ היינו מדאורייתא אבל מדרבנן צריך להניח אחד מששים

⁵² ואם אינו נותן עובר בבל תאחר ועובר לאלתר וא"צ ג' רגלים, ואפילו טחן הקמה ולשו ואפאו פת הרי זה נותן ממנו פאה לעניים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ויבטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אבד כל הקציר שקצר או נשרף אפי' לא איבדו ושרפו בידים⁵³ אלא נשרף או נאבד באונס קודם שנתן הפאה הרי זה לוקה, שהרי עבר על מצות לא תעשה⁵⁴ ואינו יכול לקיים עשה שבה שניתק לו. וי"א⁵⁵ שאינו לוקה עד שיבטל העשה בידים כגון שישרוף או יאבד הקציר אבל אם לא ביטלו בידים אין לוקה.

כל זמן שיכול לקיים העשה אף על פי שאינו מקיים אינו לוקה⁵⁶. וי"א⁵⁷ שמיד שאינו מקיים לוקה

וכן בלקט כשקוצר ואח"כ מלקט השבלים הנופלים ועושה אלומות לא ילקט השבלים הנופלות בשעת הקציר אלא יניחם לעניים שנאמר (שם פסוק ט) וְלִקְטָם קְצִירָךְ לֹא תִלְקֹט, עבר ולקטן אפילו טחן ואפה נותן לעניים שנאמר לְעֻנֵי וְלִגְרַם תַּעֲזֹב אֹתָם, אבדו או נשרפו אחר שלקטן קודם שנתן לעניים לוקה כנ"ל גבי פאה.

וכן בפרט שנפרט מן הענבים בשעת הבצירה וכן בעוללות שנאמר (שם פסוק י) וְכִרְמֶךָ לֹא תַעֲזֹל וּפְרֵט כִּרְמֶךָ לֹא תִלְקֹט,

וכן המעמר ושכח אלומה אחת בשדה הרי זה לא יקחנה שנאמר (דברים כד פסוק יט) וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בְּשָׂדֶה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ, עבר ולקטו אפילו טחנו ואפאו הרי זה נותנו לעניים שנאמר (שם) לִגְרַם לִיתּוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה יִהְיֶה זֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה הֵא לַמִּדָּת שְׂכוּלֵן מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הַנִּיתֵק לַעֲשֵׂה הֵן, ואם לא קיים עשה שבהן לוקה.

⁵³ וכ"כ רבנו בפ"א מנערה ה"ז שאם מתה לוקה ועי' במנ"ח סוף מצוה רכ"ב שחידש דדוקא נאבד או נשרף אבל אם לקחו המלך או איש אחר בחובו כיון דקא משתרשי ל"י א"כ חייב לשלם דמיו ונפטר ממלקות ואפי' אינו ש"פ משלם דמיו ונפטר ע"ש וצ"ע.

⁵⁴ אף על גב דהתראת ספק הוא קי"ל דהתראת ספק בלאו הניתק לעשה שמה התראה, כמו שהתבאר לעיל. ומ"מ ההתראה צריך להתרותו בעת שעובר הלאו ולא כשמבטל העשה ואף על גב דהתראת ספק הוא קי"ל דשמה התראה

⁵⁵ דעת רש"י ותוס' במכות ט"ז דר' יוחנן ס"ל בטלו ולא בטלו ובודאי הכי קי"ל לדידהו אבל רוב הראשונים פסקו שם כמ"ד קיימו ולא קיימו כמ"כ הריטב"א שם וע"ש בראשונים.

⁵⁶ כ"כ רבנו בהדיא בסה"מ ל"ת רי"ד וכן מוכח בפ"א מנערה ה"ז

⁵⁷ ר"ן בפ"ג דמכות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

יג. לא תותירו ממנו עד בקר וגו' באש תשרופו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר לך שאין לוקין עליו

כבר התבאר במסכת פסחים דף פד: ובסנהדרין דף סג. ובמכות דף מז. ובשבועות דף ג: שצריך אדם⁵⁸ להשתדל שלא ישאיר כלום⁵⁹ מבשר⁶⁰ הפסח עד בקר שנאמר (שמות יב פסוק י) וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וְכֵן בַּפֶּסַח שְׁנִי שְׁנֵאמַר (במדבר ט פסוק יב) לֹא יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר. וי"א⁶¹ שאסור להותיר ממנו אחר חצות, ואם הותיר נעשה נותר⁶². וי"א⁶³ שלא נעשה נותר ועב"פ מצוה לאוכלו עד חצות.

ואם השאיר ממנו בין בפסח ראשון בין בפסח שני עבר בלא תעשה⁶⁴, ואינו לוקה על לאו זה שהרי⁶⁵ ניתק לעשה שנאמר (שמות שם) וְהִנָּתַר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ.

⁵⁸ רמב"ם שם הלכה יא ועיין אלה המצוות ל"ת קב (לאו שלא תותירו בשאר קדשים) אם לאו זה נוהג בנשים דאפשר דלאו שאין לוקין עליו שהזמן גרמא אין לנו מקור שנשים חייבות עליו, אבל עכ"פ ודאי אסור להם להותיר משום הלאו דלא תותירו דשאר קדשים (דכו אין הזמן גרמא) וכ"כ במנ"ח מצוה ה אות ה ואות ז אבל החינוך כתב כאן מצוה ה להדיא דנוהג בזכרים ובנקבות בזמן הבית.

⁵⁹ בחינוך מצוה ה הוסיף מילת "כלום" ועיין מנחת חינוך שם אות א הביא מספר מוצל מאש בס"י נא דס"ל דכיון דנותר אינו לאו דאכילה א"כ שיעורו בכל שהוא והא שם חלק עליו וס"ל דשיעורו בכזית דשיעורין הלכה למשה מסיני דהוה כזית אבל בלא"ה אין נפק"מ למעשה לענין האיסור להותיר כיון שאין לוקין על לאו זה ואיסור יש גם על חצי שיעור.

⁶⁰ וקצת צ"ע דבגמרא פסחים פג ע"ב מוקי המשנה דהגידין ישרפו היינו שמנו של גיד, ובאמת הוא רבואת דעומד תחילה לשריפה ומ"מ חל שם נותר כיון דמן התורה חזיא כפירש"י שם, ואמאי השמיט הרמב"ם פ"ט מפסולי המוקדשין ה"ט דין זה דשמנו של גיד ישרפו

⁶¹ ביאור הלכה סימן תעז ד"ה ויהא זהיר וכו'

⁶² עיין פסחים קב: ועא.

⁶³ דיש מהראשונים שכתבו דאפילו לר"ע הוא רק לענין דאורייתא אבל משום הרחקה מודה דאסור לכתחלה לאחר יותר מחצות וכדאיתא ברמב"ם שם פ"ח ה"ו וכ"כ הגר"א בביאורו בה"ל שם ועיין אור שמח חמ"ן ומצה פ"ו ה"א שרק בתורת פסח אינו נאכל אלא עד חצות, אבל עדיין עליו דין של סתם קדשים שנאכלים מן התורה כל הלילה, אלא שאינו יוצא אחר חצות ידי חובת אכילת פסח.

⁶⁴ ובאמת עובר בשני לאוין לאו זה ולא כללי דכל הקדשים דלא תותירו והרמב"ם לא הזכירו כיון שאין נ"מ למעשה כיון שאין לוקין וכ"כ במנ"ח כאן אות ה.

⁶⁵ עיין פח"י מפסולי המוקדשין ה"ט תמה הכסף משנה על הרמב"ם למה לא כתב הטעם דהוי לאו שאין בו מעשה, ותירץ בדוחק, ובמשנה למלך כתב דטעם זה דניתק לעשה משכחת לה בביטול האפשרות לקיים העשה דלוקין על הלאו, א"כ טפי הוה ליה להרמב"ם למינקט הטעם דשאין בו מעשה שהוא כולל כל החלוקות, ולא משכחת לה מלקות דאין בו מעשה כלל, וצריך תלמוד ובמנ"ח אות ה כתב דכיון ששייך מעשה בלאו זה כגון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ולאו זה מוטל על כל בני חבורה שצריכים להשתדל שלא ישאר עד בוקר אמנם כל אחד שגמר אכילתו מותר לו לצאת ואין צריך להמתין על חבריו ואפשר שכיון שהניח האחרים אוכלים לא חל עליו הלאו דבל תותירו⁶⁶, ודוקא שהניח גדולים בני דעה אבל הניח קטנים, כיון שהם אינם בני דעה בודאי החיוב עליו, דעליו מוטל להשגיח שלא יוותר, ואין סומכין על קטנים, שהם אינם בני דעה ואסור לסמוך עליהם⁶⁷.

יד. עד כמה משלחה ... כדי שתצא מתחת ידו במה משלחה ...
באגפיה ... כנפיה נינהו ההוא דגזינהו לגפה ושלחה
ואח"כ תפשה נגדיה רב יהודה ... ומכת מרדות מדרבנן

צריך לשלח האם עד שתצא מתחת ידו, ואח"כ יקח את הבנים⁶⁸. אם רוצה לחתוך כנפיה קודם שישלחנה, כדי שלא תוכל לפרוח ויקחנה, אינו רשאי⁶⁹, אלא ישלחנה מיד עם כנפיה כדי שתוכל לפרוח, ולאחר שתצא מידו יקחנה⁷⁰, אם ירצה⁷¹. ואם חתכן לוקח מכת מרדות⁷².

אולם אסרה⁷³ תורה לצוד אותה והיא אינה יכולה לפרוח בשביל הבנים שהיא מרחפת עליהן שלא ילקחו⁷⁴. שנאמר והאם רובצת על האפרוחים.

שפסל הקרבן אחר הקרבתו ששייך בו נותר או שזרקו לים ועי"ז מנע מעצמו האפשרות לאכול הרמב"ם כתב מילתא דפסיקתא דהוי לאו שאין בו מעשה ועיי"ש עוד
⁶⁶ כסף משנה שם פ"ט ה"ו בשם הר"י קורקוס
⁶⁷ מנחת חינוך מצוה ח אות ג
⁶⁸ כדברי רב יהודה בחולין קמא, שו"ע רצב ד
⁶⁹ [כרב יהודה, בחולין קמא: דאיתא התם במאי משלחה רב הונא ברנליה, ופירש"י אפילו תלש כנפיה ורגליה שלימות – משלחה ברנליה, ורב יהודה אמר באגפיה ופירש"י – צריכם שיהיו כנפיה שלימות שתוכל לפרוח, ועיין ברמב"ם שחיטה פי"ג ה' שפירש את הגמרא באופן אחר]
⁷⁰ אפילו אם לא נמל את הביצים עדיין – ש"ך רצב ח
⁷¹ שכיון שיצאה מתחת ידו [אין כאן אם על הבנים] ויכול ליקח מה שירצה – ש"ך שם
⁷² מעשה דרב יהודה שם וישהנה עד שיגדלו כנפיה, וישלחנה. מעשה שם בחולין, שו"ע רצב ד
⁷³ רמב"ם הלכות שחיטה פרק יג הלכה ז
⁷⁴ נראה דכוון רבינו לטעם האמור במדרש ויקרא (כ"ז, י"א) יודע צדיק נפש בהמתו, זה הקדוש ברוך הוא שכתוב בתורתו לא תקח האם על הבנים, וכבר כתב רבינו במורה חלק ג' פרק מ"ח על משנה (ברכות ל"ג ע"ב) על קן צפור יגיעו רחמיה ב', אבל זה גדר להמצוה, אשר בהיותה ניצודה עבור אהבתה לבנים אסור ליקחה.

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

מקיים המצוה בכל פעולה שעושה בכדי לגרש האם בין אם זורק אבן לעברה וגורם בכך להברחתה, וכן אם מגביה קולו ומגרשה, וכן אם מכה במקל לידה⁷⁵, וי"א שצריך להשתדל לאחזה בכנפיה וכך לשלחה⁷⁶ ויכוון⁷⁷ שלא לזכות בה⁷⁸ ויש הסוברים שאדרבה אסור לאחזה שעובר על הלאו של לא תקח⁷⁹.

ולפיכך יש שכתבו שאם לקח קודם את הבנים ואח"כ משלח את האם אין מברכים עליה⁸⁰. וי"א שבכל מקרה אין מברכים עליה⁸¹ שאין מברכים על מצוות שילוח הקן⁸², וי"א שרק אך אם שלחה מתחלה ולקח הבנים מברך⁸³ ויש שכתבו שמ"מ מברכים על

⁷⁵ כ"כ החזו"א יו"ד קעה, ובספר שלח תשלח דין ה' ו, לדעת רוב ראשונים ואחרונים, שהרי בשו"ע הושמט מש"כ ברמב"ם המובא לקמן שיאחזה, וגדולי הזמן נהגו לשלח במקל – הגרש"ז אויערבך, הסטייפלר ועוד.
⁷⁶ הגר"ש אלישיב כדעת הרמב"ם שכתב שאוחז בכנפיה ומשלחה כרבי יהודה ע"פ פירושו (דלא כרש"י) במ"ש בחולין במאי משלחה רב הונא אמר ברנליה, רב יהודה אמר באנפיה – כסף משנה שם. ועיין בשו"ת חת"ס או"ח מה שהקשה והוכיח מזה, ועיין בתורה לשמה רעח שכתב שגם לרמב"ם יוצא בדעבד כשמגרשה בדרך אחרת.

⁷⁷ ויש מי שכתב שאם יעשה כך הוי עבירה במה שנוטל האם על הבנים, ולדעתו צריך להפריח האם מעל הבנים, אולם בגמ' חולין (קמ"א א) ומדברי התוס' והרמב"ם מבואר שאין בזה עבירה, אחר שלוקח האם מעל הבנים כדי לשולחה. וכתב מרן החיד"א שיכוין להדיא שלא לזכות באם, אלא שלוקחה בידו כדי לקיים מצות שילוח. [יביע אומר חלק י' חיו"ד סימן לב עמוד רמז].

⁷⁸ הרדים פמ"ז מב בשם האריז"ל, ולכאורה דבריו ראייה לפסק הגר"ש אלישיב הנ"ל דמשמע דמנהג האר"י היה ליטלה.

⁷⁹ שו"ת בנין ציון החדשות יד בשם רבו מהר"א בינג, הגריפ"פ בביאורו לרס"ג ל"ת קלז, וכ"כ הגר"מ שטרנבוך במבקשי תורה יב (תשנ"ד) סימן קא. ועיין בס' שלוח הקן מקורות א-ג דפלפל לומר דכשאינו אוחזה רק סילק מעליו את ההעברה על הלאו כניקור חלב, ולכן לא יברך בכה"ג, ורק כשאוחזה קיים עשה ודייק בן מהמחבר והפוסקים במעשה דלוי בר סימון – חולין רמ"א, ועיין שהסיק עפ"י שהמחייבים לקיימה גם כשאינו רוצה ליטול הבנים חייבים לאחזה האם עי"ש היטב.

⁸⁰ שהיא מצווה הבאה בעבירה שהרי עבר מקודם על הלאו ד"לא תקח האם על הבנים", – הראב"ד בתמים דעים קעט בהשגתו לתשובת הר"י בן פלמ. (והמאירי קדושין מא.) ועי"ש שהקשה הראב"ד שהרי לקחה ע"מ לשלחה ומה עבירה איכא, ובשו"ת בנין ציון החדשות יד הקשה שלא יתכן שצוה התורה לעשות עבירה ולנתקה (וי"ל שיכול לעשותה בלי עבירה כשישלחנה קודם) ולפי טעם זה.

⁸¹ שאין מברכים על עשה שיש בו לאו – היש מפרשים בתמים דעים קעט ובאבודרהם שער ג. וכן לדעת הרוקח שסו שכתב שאין מברכים עליה כיון שאין מברכים על מצוות שהם חוקים וגזירות. וכן לדעת החי"ד לב [מז] שהביא משו"ת תורת נתנאל ט שאין לברך על מצוה זו שמא יהיו הביצים מוזרות הובא בפתחי תשובה רצב ב, – והקשה ע"ז ערוך השולחן רצב י דסמכין אחזקה, דאל"כ נחוש גם לתפילין פסולות, ועוד. ובשו"ת מנחת אלעזר (יו"ד מג) הקשה דא"כ למה לא נברך כשיש אפרוחים. ובמאירי מגילה כא: וברבינו בחיי (דברים כב) כתבו שאין מברכים על מצוה שאינה חובה קבועה אלא כשיזדמן לו, וכעין זה בשל"ה ווהקשה ע"ז בס' בעי חיי ממוזה וציצית.

⁸² יביע אומר חלק י' חיו"ד סימן לב עמוד רמז.

⁸³ הפתחי תשובה רצב ב בשם עיקרי דינים הא"ח י [מ"ט] בשם תשובת סמא דחיי ג' ע"פ הטעם הנ"ל. (וכ"כ באבודרהם בשם הראב"ד). והברכי יוסף (רצב) כתב שגם לדעתו לא מברכים מ"מ דלא פלוג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שלוח הקן⁸⁴ ולהלכה נהגו גדולי הדור שלא לברך, וי"א שיברך בלא שם ומלכות⁸⁵.
י"א שמברך שהחיינו על מצות שלוח הקן⁸⁶.

טו. אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת חייב לשלח

כבר התבאר לעיל דף קלט. ודף קמ: ששלוח הקן נהגו אפילו אין שם אלא אפרוח אחד או ביצה אחת, חייב לשלח⁸⁷ ולכן, כשיש שני ביצים או יותר, יכולים שני אנשים לקיים בה מצות שילוח לכתחילה, והיינו באופן שישלח הראשון את האם ויזכה רק בביצה אחת, וכשתחזור האם לדגור ישלח השני ויזכה בביצה השניה⁸⁸.

טז. שלח ואהדר לה רבא פרסתקי ותפסה וליחוש לחשדא כלאחר יד

שלח את האם⁸⁹ וחזר וצר אותה הרי זה מותר, לא אסרה תורה אלא לצוד אותה והיא אינה יכולה לפרוח בשביל הבנים שהיא מרחפת עליהן שלא

⁸⁴ עימור ח"ב ציצית שער ג, שו"ת הרשב"א ח"ג רפג, המקנה לקדושין מא. בד"ה מצוה בה, ועיין ברכי יוסף יו"ד רצב, ושו"ת דבר אברהם ח"ב ח [כב-כג]. ובבה"ט של המהרי"ט ובספר בני חיי, והאדמו"ר מסאטמר הגר"י מיטלבוים שהובא בס' קן ציפור עמ' שה

⁸⁵ באר היטב למהרי"ט, בית לחם יהודה בגליון השו"ע, מהר"ם שיק יו"ד רפט, והגר"ח קניבסקי, שלח שתשלח דין ג וד ועיין בגליון הקודם על ראשית הגז שהבאנו דעות שבכה"ג שיש ספק יהרהר בברכה או שיאמר ויברך דוד ברוך אתה ה' אלוקי ישראל ויסים את הפסוק וימשיך אשר קדשנו על שלוח (או לשלח) – עיין בזה מהר"ם שיק יו"ד רצ-רצא ונחל איתן לגר"ח קניבסקי סי' ה עמ' פז) הקן. או שיאמר בריך רחמנא מרא אשר קדשנו על שלוח (או לשלח) הקן

⁸⁶ הפתחי תשובה רצב ב בשם העיקרי דינים הא"ח י [מט] שהביא כן משו"ת סמא דחיי ג, ובס' הבנים תקח לך עמ' ס כתב שמספק יברך על פרי חדש ויכוון גם על המצוה, וכבאור הלכה כב ד"ה קנה בענין ציצית

⁸⁷ שנאמר (דברים כ"ב) קן קן מכל מקום חולין פ"א משנה ג, קמ; שו"ע רצב א

⁸⁸ עצת הגר"ש אלישיב והסכמת גדולי הזמן המובאים בס' שלח תשלח דין ט (ועי"ש עוד כמה פרטים בזה בפרק הדרכה מעשית) אמנם יש לציין שאם מקיים את המצוה בלילה בעוף הנקרא "תור" בדרך כלל האם לא תחזור עד שעת נץ החמה, משום שכמעט אינו רואה מאומה בלילה. משא"כ "יונה" שרואה בלילה תחזור להקן בתוך דקות ספורות לאחר ששלחה. ולכן אפשר לקיים המצוה פעמיים בזמן קצר מאוד. שלח תשלח בקיצור ההלכות

⁸⁹ רמב"ם הלכות שחיטה פרק יג הלכה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ילקחו שנאמר והאם רובצת על האפרוחים, אבל אם הוציאה מתחת ידו וחזר וצד אותה מותר⁹⁰.

יז. יוני שובך ויוני עלייה חייבות בשלוח

כבר התבאר לעיל דף קלט: וב"מ דף קב. שקן המזומן אצלו, כגון אווזין ותרנגולין שקננו בבית [ולא מרדן] וכן יוני הרדסיות שהם יונים שדרכן ליגדל עם בני אדם בבתיים פטור משילוח הקן⁹¹.

המשלח את האם⁹² אסור לזכות בביצים כל זמן שהאם רובצת עליהן, לפיכך אפילו היתה רובצת על הביצים או על האפרוחים בעלייתו ושובכו אינו מזומנין, ולא קנה לו חצרו כשם שאינו יכול לזכות בהן לאחרים⁹³ כך לא תזכה לו חצרו בהן ולפיכך חייב לשלח.

י"א⁹⁴ שבהיום שאין דרך בני אדם לגדל יונים ואפרוחים, מן הסתם אין לאדם שום חפץ בהם כיון שמזיקים בלכלוכם, ולכן אם נזדמן לו קן בחצר המשתמרת אין חצרו זוכה לו בהם ואין הקן חשוב מזומן ונוהגת בו מצות שילוח הקן. ויש חולקים⁹⁵.

יח. ואסורות משום גזל מפני דרכי שלום

עוד התבאר בב"מ שם. יש דברים שאסרו חז"ל משום גזל, והוא גזל מדבריהם בדברים שלא קנה הנגזל קנין גמור, ובכלל זה מפריחי יונים⁹⁶.

⁹⁰ מדמקשינן וליחוש לחשדא ומשני כלאחר יד משמע דהיכא דליכא חשדא מותר לצוד אותה להדיא. רדב"ז שם

⁹¹ ששלוח הקן אינו נוהג אלא בשאינו מזומן – חולין פ"א משנה א, קלה: ורש"י שם, וש"ע רצב ב

⁹² רמב"ם הלכות שחיטה פרק יג הלכה יח

⁹³ בכסף משנה שם ונ"ל דהאי לאחרים מ"ס הוא וצריך למוחקו. ועיין באחרונים שם שקיימו הגירסא.

⁹⁴ בקונטרס שילוח הקן להגד"ש טובול (פרק ה אות ו) בשם הגר"נ קרליץ, והגר"ח קניבסקי

⁹⁵ שם בשם הנאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל: ויש מי שמפקפק בכל זה, כיון שאם יחפון לזכות בקן יוכל במחשבה לבד לעשות כן. חשוב הקן תחת יד והוי מזומן אף על פי שלא חשב לזכות ע"כ.

⁹⁶ שו"ע סימן שע סעיף א, והיינו שמפריח יונה ועל ידה מביא יונה משובך אחר, ואינו גזל גמור, משום שבעל השובך לא זכה בהם קנין גמור, דמעלמא אתי, סמ"ע (לכאורה צ"ע הא בלא"ה אינו גזל אלא ע"י היונה, ונראה דמ"מ היה צריך להחזיר, ובלא"ה צ"ע למה לא הזכיר בשו"ע הלכה דיוני שובך יש בהם גזל מפני דרכי שלום, ואפילו נוסלן בידו, כדמשמע בברייתא (עי' ב"מ דף קב ע"א), ועי' ריטב"א ע"ז דף מב ע"ב שכתב שאם קננו

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכבר התבאר במסכת ב"ק דף ע"ט: ופג. שאסרו חכמים⁹⁷ לצוד יונים בתוך הישוב מפני שהן של אחרים, לפיכך אין פורשין מלכודות ליונים אלא אם כן הרחיק מן הישוב ארבעה מילין, ואם היה ישוב כרמים אפילו מאה מיל לא יפרוש שהיונים של בעלי כרמים הם, וכן לא יפרוש בתוך השובבין אף על פי שהן שלו או של גוי או של הפקר ואף על פי שהרחיק מן הישוב מאה מיל מפני שהיונים באות לישוב השובבין.

יט. חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו

כבר התבאר במסכת ב"מ דף י"א: ודף קב. מטלטלין נקנים בקנין חצר קנין גמור לכו"ע מן התורה⁹⁸, והיינו כל מטלטלין שנכנסו לרשותו של אדם זוכה בהם, בין במכר או במתנה ובין בזכיה מהפקר.

אין חצרו של אדם⁹⁹ קונה אלא כשהיא משתמרת לדעתו¹⁰⁰, ואז קונה לכו"ע וא"צ אמירה. אבל שדה וגינה שאינה משתמרת אינה קונה¹⁰¹, אפילו

באילן של חבריו, אפילו מפני דרכי שלום מותר, וצ"ע, והוסיף בערוה"ש דהיינו דוקא ביוני שובך, דהיינו שעומד מחוץ לביתו ואינו נותן להם מזונות אלא גיוזנין מן ההפקר ומתגדלין שם, ולפעמים יוצאים משם ולא סמכא דעתיה עליהן, אבל יונים שמגדל בביתו או בחצירו ונותן להם מזונות, וכן יונים שהוזרים תמיד לשובבין, יש בהם גזל גמור מן התורה, עיין שם. עוד כתב בערוה"ש שהביצים הנמצאים בשובך, אם שלח האם מעליהם (או שפרחו מעצמם) זכה בהם בעל השובך בקנין חצר ואסור לאחר לזכות בהם, אבל כשהאם רובצת עליהם, כיון שאסור לזכות בהם קודם שילוח, לא זכה בהם, ומשמע בשו"ע סימן רי"ג סעיף ב' שמעיקר הדין זכה בהם, אלא משום תקנת חכמים גזירה משום מצות שילוח הקן.

⁹⁷ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ו' הלכה ח'

⁹⁸ עיקר דיני חצר מבוארים בסימן ר', וחצר כולל בית, שדה, גג, חצר וקרפף, וקנין חצר במציאה והפקר מבוארים בסימן רס"ח

⁹⁹ שו"ע ונו"כ ר"א, ורס"ח ג'

¹⁰⁰ ועי' חתן סופר שער המקנה סימן י' בדין חצר משום יד או משום שליחות, ובשו"ת חת"ס או"ח סימן מד נראה שאם משתמר ע"י שלוחו חשיב משתמר לדעתו, אלא דהיינו דוקא כשהעמידו לשמור והוא באחריות השליח, עיין שם.

¹⁰¹ ודעת הרמ"א ר"א שבמכר או במתנה, אם משתמר לדעת המקנה קונה, והש"ך סק"א האריך להוכיח שאין הלכה כדיעה זו, ועכ"פ אין להורות כן לכתחלה, עיין שם, ועי' נה"מ סק"א. ובקצה"ח סק"ב הביא מדברי הש"מ בפ"ק דב"מ דבמכר או מתנה א"צ כלל שימור, דכיון שיש כאן מי שמקנה הרי אי אפשר לאחר לזכות בו כי אם מי שהמקנה רוצה לזכות לו,

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כשיודע מהמציאה¹⁰² אלא אם כן עומד בצדה¹⁰³, ויש אומרים¹⁰⁴ שצריך גם שיאמר שתזכה לו חצרו. ואם לא אמר לא זכה אפילו עומד שם¹⁰⁵.

ואפילו עומד בצד שדהו ואומר שרוצה לזכות, אינו קונה אלא אם כן יש בידו ליקח המציאה אם לא יקדמנו אחר¹⁰⁶, כגון דבר שאינו בעל חי, וכן צבי שבור או גוזלות שלא פרחו, או שהיה קרוב לו והיה יכול לתפסו¹⁰⁷.

אבל אם אינו יכול להגיע¹⁰⁸, כגון צבי רץ או גוזלות מפריחים, אינו קונה¹⁰⁹.

¹⁰² ועי' נה"מ סימן רמג בהגדרת חצר המשתמרת לדעתו.

¹⁰³ דעת הרמ"א סימן רסח סוף סעיף ג שא"צ שיאמר.

¹⁰⁴ דעת השו"ע שם, ואם לא אמר לא זכה אפילו עומד שם, והיינו בשאינה משתמרת, אבל בחצר המשתמרת לכו"ע א"צ אמירה. ומשמע בב"י דה"ה בקנין ד' אמות תליא בפלוגתא אם צריך אמירה, ועי' שו"ת בית הלוי ח"ג סימן מה.

¹⁰⁵ ומשמע בב"י דה"ה בקנין ד' אמות תליא בפלוגתא אם צריך אמירה, ועי' שו"ת בית הלוי ח"ג סימן מה.

¹⁰⁶ עי' סמ"ע סימן רסח ס"ק טו שהביא דעת הנ"י שאע"פ שבשאר מציאות א"צ שיאמר, בצבי שבור צריך שיאמר. ודעת הטור שאין לחלק בכך.

¹⁰⁷ סמ"ע שם ס"ק יז בשם הטור, ואף על פי שהצבי רץ כדרכו.

¹⁰⁸ (שו"ע ונו"כ שם ד, ומשמע בשו"ע דה"ה באויר שאין סופו לנוח, כגון דבר המתגלגל ולא ישאר בחצר, אבל אויר שסופו לנוח בתוך החצר, קונה אפילו עדיין לא נח. ועי' ש"מ ב"מ דף יב ע"א ובשו"ע סימן רמג סעיף כד וכה. ובאולם המשפט סימן רמג מסתפק אם יש דין אויר שסופו לנוח בד' אמות.

¹⁰⁹ נחלקו הפוסקים אם בעל החצר זוכה בסחורה שהובאה לחצרו למוכרה בזול. וברמ"א סימן רסח הביא ב' דיעות כשקדם אחר וקנה הסחורה, ודיעה ראשונה ס"ל דלא קנה בעל החצר משום שמא לא יהיו לו מעות לקנות, ולא דמי למציאה שאין בה חסרון קנין ומעות (בקצה"ח סימן קצה סק"ג כתב שדוקא בקנין חצר נחלקו, אבל במזכה ע"י אחר, לכו"ע זכות הוא לו, עיין שם), ובביאור הגר"א נראה דמדמי ליה לצבי רץ כדרכו, עיין שם. וכתב הסמ"ע שמדין עני המהפך בחררה ליכא במציאה, ועי' להלן סעיף ל שנחלקו הפוסקים בזה, ועי' דברי גאונים כלל נ סימן ב בשם שו"ת שארית יוסף סימן ז ושם בסימן ג בשם הב"ח.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

והצירו¹¹⁰ של אדם קונה לו שלא מדעתו, אף על פי שאינו עומד שם, כיוון שהגיע המתנה להצירו כאילו זכה בה אחר. ובקנין¹¹¹ חצר קונה אף שלא בכונת¹¹² קנין¹¹³.

אין חצרו של אדם קונה אלא כשהיא משתמרת לדעתו¹¹⁴, אבל שדה וגינה שאינה משתמרת אינה קונה אלא אם כן עומד בצדה¹¹⁵, כמו שהתבאר.

¹¹⁰ שו"ע ונו"כ רמ"ב

¹¹¹ שו"ע ונו"כ ר"ס ג

¹¹² התוס' בב"ב דף נד (ד"ה אדעתא) כתבו דהא דחצרו של אדם קונה שלא מדעתו, היינו שאינו יודע שהוא בחצרו, ואילו היה יודע היה רוצה לקנות, אבל אם יודע ואינו מתכוין לקנות לא קנה, וכבר דנו האחרונים בביאור דברי התוס', ונראה פשוט שאפילו אינו יודע, אבל גם אילו ידע לא היה רוצה לקנות שאינו קונה, ובמהנ"א קנין משיכה סימן ה הביא שתלוי במחלוקת הראשונים, ומצדד לפרש דתליא אם חצר משום יד צריך כונה לקנות, אבל אם משום שליחות, הרי זכין לאדם שלא מדעתו, וא"צ כונה לקנות, ובמשפ"ש סימן קצח כתב לפי"ז שהמוחזק יכול לומר קים לי, עיין שם, ובשו"ת מהר"ש ח"ג סימן כא כתב דה"ה אם אינו יודע שיש לו חצר אינו קונה שלא מדעתו, ובשד"ח כללים מערכת ח' כלל לו שהאריך בהלכה זו והביא מדברי האחרונים, וכתב בשם המחנ"א שאם ידע מהחפץ ולא נתכוין לקנות משום שלא ידע שיכול לזכות, כגון בנכסי הגר ולא ידע שמת הגר, חשיב כלא ידע מהחפץ וקונה בחצירו, ועוד כתב בשם שו"ת בית שלמה או"ח סימן עד שלדעת הטור ורוב פוסקים שכל שעוסק בזכיה, אף על פי שאינו מתכוין לקנות בקנין זה קונה בלא כונה, כ"ש בחצר שקונה שלא מדעתו, וכ"ש כשיש דעת אחרת מקנה, אבל בהפקר אינו קונה שלא בכונה, כמו שמצינו גבי עוֹדֵר בנכסי הגר, עיין שם, ועי' מחנ"א ה' קנין חצר סימן א שהאריך בכמה יסודות בקנין חצר ובדין קנין חצר ע"י שליח.

¹¹³ שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, ושם איירי במציאה והפקר. אבל במכר או מתנה, הרי בלא"ה יש דעת מקנה, ולכאורה שלא בדעת מקנה אף בחצר אינו קונה, אמנם לסברת רעק"א דבמקום שיש דעת מקנה, א"צ כונת קונה ומקנה שיקנה בקנין זה, וכ"ש בקנין חצר, ועי' משפ"ש שלום סימן קצח מה שדן בדברי החת"ס חו"מ סימן סו, ופתחי חושן חלק ח פרק א הערה כד.

¹¹⁴ ועי' נה"מ סימן רמג בהגדרת חצר המשתמרת לדעתו.

¹¹⁵ דעת הרמ"א סימן רסח סוף סעיף ג שא"צ שיאמר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

